

Державний архів Сумської області

**Роменський дитячий будинок Роменського районного відділу
народної освіти м. Ромни Роменського району Сумської області**

ФОНД Р-6012

Опис № 5-О

1947-1954

ПЕРЕДМОВА

до опису №5-О фонду Р-6012 – Роменський дитячий будинок
Роменського районного відділу народної освіти
м. Ромни Роменського району Сумської області

З приходом радянської влади у 1918 році дитячі притулки, що існували в дореволюційній Росії на благодійні кошти, декретом Раднаркому були перетворені на державні дитячі будинки й передавались у відання спеціально створених комісій. Для нормування процесу організації мережі дитячих закладів для безпритульних дітей Наркомос видав низку положень, зокрема, «Про дитячу трудову колонію», «Про трудову комуну для підлітків», «Про прийомні пункти», «Про створення відкритих дитячих будинків»

Якщо до революції на соціальний розвиток безпритульних дітей, крім державних, впливали благодійницькі організації та церква, а виховання базувалось на ідеалах християнської моралі та відданості монархії, то більшовики оголосили принципами комуністичного виховання марксизм, класовість, атеїзм, колективізм та інтернаціоналізм. Безпритульні діти були беззахисними перед ідеологічним тиском тоталітарного режиму й виховними експериментами радянської педагогіки. *«Воспитывать у детей чувства советского патриотизма, беспредельной преданности партии, правительству и т. Сталину»* (оп.2, спр.6).

Наприкінці 1930 – початку 1940-х років у дитячих будинках Радянського Союзу почала спостерігатись певна тенденція: вихованців дитбудинків, особливо тих, що були круглими сиротами чи дітьми репресованих «ворогів народу», які не знали своїх батьків, намагались раніше строку випустити у доросле життя.

Форми виявлення дитячої безпритульності також були різними: жебрацтво, бродяжництво, проституція, правопорушення. Причини виникнення безпритульності й втрати дітьми зв'язку з батьками мали системний характер. Значна частина дітей втратила зв'язок із батьками під час евакуації внаслідок голоду 1921–1923 років. У цілому, якщо на 1919-1920 роки в Україні нараховувалося приблизно 7.600.000 дітей, то 1/8 частина з них була безпритульною (950 тисяч).

Чергова «третя хвиля» безпритульності та сирітства розпочалася в СРСР після виходу в світ наказів НКВС «Об операции по репрессированию жен и детей изменников родины» (15 серпня 1937 року) і «О детях репрессированных родителей» (20 травня 1938 року), згідно з якими жінки «зрадників батьківщини» відправлялись до таборів на 5–8 років, а їх діти – до дитячих будинків.

Після визволення Сумської області для дітей, батьки яких загинули на фронті, у 1944 році створили 8 спеціальних дитбудинків.

З книги Петра Картавого «Світ осиротілих дітей: крізь біль і міфи – до справжності» (Суми. Видавництво «МакДен». 2011):

Довідка Сумського виконкому обласної Ради від 26 травня 1948 року Про хід виконання постанови РМ УРСР №235 від 10 березня 1948 року «Про заходи по ліквідації дитячої безпритульності та бездоглядності» станом на 1-е травня в області було 42 дитячих будинки з загальною кількістю 6230 дітей, з них: спецдитбудинків 8 з кількістю дітей 1666, звичайних дитбудинків 30 з кількістю дітей 4044, санаторних 1 з кількістю дітей 108, шкіл-інтернатів 3 з кількістю дітей 312. У Сумському облвідділі народної освіти життєдіяльність дитбудинків забезпечував сектор із 3 чол.

* * *

У 1926 році було відкрито Роменський дитячий будинок. У 1943 році школа реорганізована в дитячий будинок №1 для дітей-сиріт.

Згідно постанови виконкому Сумської облради депутатів трудящих за № 71 від 12.12.1942 у м. Ромни утворений дитячий будинок на 150 осіб. В додаток до постанови виконкому райради депутатів трудящих від 21 лютого 1944 року дитячому будинку передано приміщення колишнього житлового будинку по вул. Щучки, буд. 23 (колись там були пральня, лазня, їдальня, клуб, які згодом були зайняті під квартири). Організовано допоміжне господарство з передачею дитбудинку землі, коней, свиней, корів.

У 1946 році в розпорядженні будинку було 5 будівель, з них: у 2 будинках жили діти, в інших були кухня, столова, контора, пральня та інші підсобні приміщення. Було 2 майстерні – швейна та чоботарська. Станом на 1953 рік – 5 будівель, з яких три (з них дві дерев'яні) зайняті 19 дитячими спальнями. На кінець 1954 року у дитбудинку було 122 вихованці (74 хлопчики, 48 дівчат).

На виконання постанови виконкому обласної Ради депутатів трудящих № 262 від 4 квітня 1959 року «Про розширення сітки шкіл-інтернатів у 1959 р.» Наказ по Сумському обласному відділу народної освіти від 01 червня 1959 року «Про реорганізацію Правдинського, Путивльського, Роменського і Іванівського санаторного, Роменського № 3 та Миропільського дитячих будинків у школи-інтернати» Роменські дитячі будинки № 1 та № 3 реорганізовані у Роменську школу-інтернат на 210 учнівських місць. (оп.2, спр.89).

За наказом облвно №42 від 07.04.1959 на базі колишньої міської школи №4 та дитячого будинку №1 було створено Роменську школу-інтернат. З 03.05.1959 - школа-інтернат ім. О.А. Деревської.

У повоєнні часи підсобне господарство дитбудинку відіграло важливу роль, бо в державі було сутужно з харчами, більшість яких розподілялась за продовольчими картками.

Станом на 1958 рік дитячий будинок мав таке підсобне господарство свинарник, овочесховище, сарай, птахівник, а саме: коней – 4, корів – 2, телиця – 1, свиней – 76, курей – 30; сад (посаджений у 1956 році – 2,72 га), старий сад – 1 га.

Професійно-трудове навчання вихованців проводилося у майстернях та підсобному господарстві.

Норми харчування на одну дитину 10-12 років у повоєнні роки в інтернатних установах: булки 6 кг, хліба житнього 9 кг, цукру 1,5 кг, крупи (у т.ч. рис) - 3 кг, борошна 0,5 кг, сиру (творог) - 1 кг, молоко – 9 л, сметана 0,5 кг, тваринного масла - 0,9 кг, рослинних жирів – 0,3 кг, риби – 1,2 кг, м'яса – 2,4 кг, оселедця – 0,5 кг, яєць – 1,5 дес., картоплі – 9 кг, овочів – 9 кг, фрукти, ягоди - 4,5 кг, чай – 0,02 кг, кофе – 0,03 кг, повидло – 0,3 кг. З округленням на 1 вихованця – 100 крб.

У 14 років вихованці дитячого будинку випускалися у самостійне життя з мінімальним забезпеченням речами.

У справах є заяви громадян про видачу їм на виховання дітей, здебільше це діти, яких раніш здавали на виховання у дитбудинок, та найближчі рідні – племінники, онуки.

* * * * *

У 2019 році проведено науково-технічну обробку документів постійного терміну зберігання фонду, вдосконалення та переробку описів.

На подальше постійне зберігання були залишені справи: накази та розпорядження Наркомосвіти, обласного відділу наросвіти, по дитячому будинку, домові книги, листування, статистичні відомості, плани та розпорядження щодо виховання дітей, фінансові документи, списки, книги реєстрації та обліку вихованців, особові справи та індивідуальні медичні картки дітей, свідоцтва вихованців про закінчення школи, списки дітей у розшуку, заяви громадян про взяття дітей на виховання, розписки в отриманні дітей, особові справи вихователів, документи по підсобному господарству.

В описах відредаговані заголовки та дати справ, уточнена кількість аркушів, описи передруковано, складено історичну довідку та передмову, акт перероблення опису архівного фонду.

Справи в описах систематизовані за датами. Старі інвентарні описи взяті на облік. На впорядковані документи складено описи № 1 за 1927-1939 роки на 59 справ, опис № 1-о за 1926-1939 роки на 46 справ, опис № 2 за 1946-1959 роки на 67 справ, опис № 2-о за 1946-1959 роки на 67 справ, опис № 3 за 1945-1955 роки на 71 справу, опис № 4 за 1944-1951 роки на 25 справ, опис № 4-о за 1944-1950 роки на 31 справу, опис № 5-о за 1947-1954 роки на 47 справ.

Роменський дитячий будинок
 Роменського районного відділу
 народної освіти
 м. Ромни Роменського району
 Сумської області

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Директор Державного архіву
 Сумської області

_____Ю. ОЛІЙНИК
 _____2019

Фонд Р-6012

Опис № 5-О
 справ постійного зберігання
 за 1947-1954 рр.

№№ з/п	Індекс справи	Заголовок справи	Крайні дати документів справи	Крайні дати документів справи	Кількість аркушів у справі	Примітки
1	2	3	4	5	6	7
1.		Список вихованців, працевлаштованих в систему Сумської обласної ради промислової кооперації	листопад 1947	грудень 1947	1	
2.		Список вихованців, направлених в інші дитячі будинки та прийнятих з інших дитячих будинків	24.03.1948	01.09.1948	14	
3.		Заяви громадян про видачу їм на виховання дітей з дитячого будинку. Розписки про отримання дітей	23.01.1949	29.12.1949		
4.		Виписки з наказів Роменського районного відділу народної освіти про призначення, звільнення посадових осіб	29.06.1950		2	
5.		Заяви громадян про прийом на роботу робітників та службовців, звільнення з роботи	01.06.1950	18.09.1950	4	
6.		Список педагогічних робітників	1950		1	

1	2	3	4	5	6	7
7.		Виписки з наказів Сумського обласного, Роменського районного відділів народної освіти, Роменського районного відділу охорони здоров'я про призначення, звільнення посадових осіб	23.04.1951	19.12.1951	7	
8.		Заяви громадян про видачу їм на виховання дітей з дитячого будинку. Розписки про отримання дітей	09.01.1950	22.12.1950	11	
9.		Книга наказів Роменського дитячого будинку № 1	10.01.1951	30.12.1951	22	
10.		Заяви громадян про прийом на роботу	15.01.1951	28.11.1951	5	
11.		Заяви робітників та службовців про звільнення з роботи	10.01.1951	01.11.1951	5	
12.		Загальне виробництво полевода підсобного господарства Роменського спецдитбудинку Любицького Віктора Івановича	10.03.1951	14.03.1953	8	
13.		Тарифікаційні відомості педагогічних робітників	01.01.1951	01.09.1951	2	
14.		Заяви громадян про видачу їм на виховання дітей з дитячого будинку. Розписки про отримання дітей	05.01.1951	16.12.1951	33	
15.		Відомості нарахування заробітної плати робітникам та службовцям	січень 1951	грудень 1951	71	
16.		Відомості нарахування заробітної плати робітникам підсобного сільського господарства	січень 1951	грудень 1951	36	
17.		Накази по Роменському дитячому будинку № 1	01.01.1952	06.11.1952	38	

1	2	3	4	5	6	7
18.		Виписки з наказів Сумського обласного, Роменського районного відділів народної освіти, Роменського районного відділу охорони здоров'я про призначення, звільнення посадових осіб	20.03.1952	19.12.1952	5	
19.		Заяви громадян про прийом на роботу	10.01.1952	10.10.1952	10	
20.		Заяви робітників та службовців про звільнення з роботи	01.03.1952	10.11.1952	5	
21.		Список педагогічних робітників	01.02.1952		1	
22.		Відомості тарифікації педагогічних робітників	30.07.1952		1	
23.		Відомості нарахування заробітної плати робітникам та службовцям	січень 1952	грудень 1952	66	
24.		Відомості нарахування заробітної плати робітникам підсобного господарства	січень 1952	грудень 1952	32	
25.		Акти відбору вихованців для направлення на навчання	19.07.1952		3	
26.		Відомості про хід відбору вихованців на працевлаштування	1952		3	
27.		Заяви громадян про видачу їм на виховання дітей з дитячого будинку. Розписки про отримання дітей	29.02.1952	02.06.1952	6	
28.		Виписки з наказів Сумського обласного, Роменського районного відділів народної освіти, Роменського районного відділу охорони здоров'я про призначення, звільнення посадових осіб. Рішення виконавчого	24.01.1953	24.10.1953	16	

1	2	3	4	5	6	7
		комітету Роменської районної ради депутатів трудящих про призначення, звільнення директора дитячого будинку № 1				
29.		Накази по Роменському спеціальному дитячому будинку	02.01.1953	18.08.1953	40	
30.		Книга наказів Роменського дитячого будинку № 1	20.08.1953	31.12.1954	92	
31.		Заяви громадян про прийом на роботу	11.02.1953	17.12.1953	7	
32.		Заяви громадян та службовців про звільнення з роботи	23.01.1953	14.12.1953	15	
33.		Список педагогічних робітників	01.01.1953		1	
34.		Тарифікаційні відомості педагогічних робітників	15.09.1953	15.12.1953	1	
35.		Відомості нарахування заробітної плати робітникам та службовцям	січень 1953	грудень 1953	82	
36.		Відомості нарахування заробітної плати робітникам підсобного сільського господарства	січень 1953	грудень 1953	31	
37.		Учбова частина. Акт перевірки контингенту дітей	03.01.1953		2	
38.		Список вихованців	01.11.1953		2	
39.		Заяви громадян про видачу їм на виховання дітей з дитячого будинку. Розписки про отримання дітей	26.01.1953	29.08.1953	17	
40.		Виписки з наказів Роменських районних відділів народної освіти, охорони здоров'я про	16.01.1954	06.11.1954	6	

1	2	3	4	5	6	7
		призначення, звільнення посадових осіб				
41.		Заяви громадян про прийом на роботу	10.03.1954	12.11.1954	7	
42.		Заяви робітників та службовців про звільнення з роботи	09.03.1954	20.10.1954	6	
43.		Тарифікаційні відомості педагогічних робітників	01.09.1954		1	
44.		Відомості нарахування заробітної плати робітникам та службовцям	січень 1954	грудень 1954	73	
45.		Відомості нарахування заробітної плати робітникам підсобного сільського господарства	січень 1954	грудень 1954	24	
46.		Алфавітний список вихованців	01.09.1954		7	
47.		Розписки про отримання вихованців з Роменського дитячого будинку № 1	17.06.1954	13.07.1954	7	

До опису внесено 47 (сорок сім) справ з № 1 по № 47 у тому числі:

літерні №№ _____,

пропущені №№ _____

Укладач опису:

Провідний архівіст відділу зберігання,
обліку та довідкового апарату

О. АНДРЮЩЕНКО

01.11.2019

Перевідна таблиця шифрів фонду Р-6012 опис № 5-О

Новий номер справи	Старий номер справи	Новий номер справи	Старий номер справи
1.	72	25.	102
2.	76	26.	103
3.	82	27.	104
4.	2	28.	40
5.	3	29.	41
6.	4	30.	42
7.	6	31.	48
8.	88	32.	49
9.	7	33.	50
10.	12	34.	51
11.	13	35.	52
12.	14	36.	53
13.	15	37.	113
14.	94	38.	114
15.	16	39.	115
16.	17	40.	58
17.	24	41.	64
18.	23	42.	65
19.	29	43.	66
20.	30	44.	67
21.	31	45.	68
22.	32	46.	117
23.	33	47.	118
24.	34		